

# sitrap



'Emotie is een kracht, maar soms ook een zwakte'  
Commandant Van de Wiel blikt terug

Een bijzonder gebouw: het Rijksmuseum

Ricardo Weewer benoemd tot Lector Brandweerkunde

Inzet Cold Cut Cobra biedt veiligheid voor brandweer

**Behulpzaam Deskundig Daadkrachtig**

# INHOUD



De plaatsvervangend commandant  
aan het woord 3

'Emotie is een kracht, maar soms  
ook een zwakte' 4

Ricardo Weewer benoemd  
tot Lector Brandweerkunde 6

Ome Ed 8



Brand is geen grap,  
de brandpreventieweken 2011 9

Inzet Cold Cut Cobra  
biedt veiligheid voor brandweer 10

Historische commandowisseling 12



Onderwijswereld ontdekt BGB 15

Toeters en bellen 16

Een bijzonder gebouw:  
het Rijksmuseum 18

Lezersaanbieding 20



## Colofon

Sitrap is een uitgave van Brandweer Amsterdam-Amstelland en wordt verspreid onder alle personeelsleden en relaties.

Oplage:  
2.000

Hoofdredactie:  
Annette de Wolde

Eindredactie:  
Elke van den Hout

Aan dit blad werkten mee:  
Gerard Koppers  
Remco de Korte  
Ada Kraft  
Pauline van der Mije  
Jeroen Nan  
Ed Oomes  
Emma Versluis

Vormgeving:  
Brink & de Hoop  
Amsterdam

Druk:  
Drukkerij De Bink  
Leiden

Op de cover: Inzet van de *Cold Cut Cobra* door de vrijwilligers van kazerne Ouderkerk aan de Amstel bij een grote brand in Beverwijk, 15 mei 2011

Foto cover:  
Brandweer Amsterdam-Amstelland

Redactieadres:  
Karspeldreef 16  
1101 CK Amsterdam  
Telefoon: (020) 555 66 21  
Fax: (020) 555 68 63

E-mail: [sitrap@brandweeraa.nl](mailto:sitrap@brandweeraa.nl)

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of kenbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Kopij volgend nummer 28 november 2011

Volg Brandweer Amsterdam-Amstelland nu ook op Twitter:  
[www.twitter.com/BrandweerAA](http://www.twitter.com/BrandweerAA)

©2011 Brandweer Amsterdam-Amstelland

# VOORWOORD VAN DE COMMANDANT



Nu Caroline van de Wiel afscheid heeft genomen van de brandweer, is het aan mij om als plaatsvervangend commandant het voorwoord van deze Sitrap te schrijven. Dat geeft me de gelegenheid Caroline heel veel succes te wensen in haar nieuwe functie en haar te bedanken voor de afgelopen jaren. Zoals zij zelf in haar afscheidinterview in dit nummer zegt, ze zal de brandweer missen. Net zoals wij haar zullen missen.

Onder haar leiding heeft zowel het korps Amsterdam-Amstelland als Brandweer Nederland grote stappen vooruit gezet. Ook is onder haar leiding de koers van de brandweer voor de komende jaren uitgestippeld met de visie 'De Brandweer over morgen'. (Brand)veilig Leven en vernieuwing van de repressie zijn in gang gezette ontwikkelingen die onze organisatie en ons werk klaar maken voor de toekomst. Er wordt volop geïnnoveerd, en dat is noodzakelijk is om te kunnen blijven voldoen aan de eisen die aan ons worden gesteld, veilig te kunnen blijven werken en de samenleving (brand)veiliger te maken.

Jan van der Heijden was natuurlijk de grootste innovator uit de geschiedenis van de brandweer en in zijn vernieuwende stijl wordt in heel het land gewerkt aan

die toekomst. Zowel op organisatorisch gebied als repressief. 2012 gaat hierin een belangrijke rol spelen. We kijken dan terug op de carrière van Jan van der Heijden in het kader van zijn 300<sup>e</sup> sterfdag, maar kijken vooral ook vooruit. En dat doen we niet alleen als brandweerorganisatie, we willen juist ook aan de maatschappij laten zien waar de brandweer mee bezig is. Omdat we er trots op zijn, maar ook omdat de nieuwe koers van de brandweer inhoudt dat iedereen een verantwoordelijkheid heeft in het vergroten van de brandveiligheid. Het is belangrijk burgers meer te betrekken en het Jan van der Heijdenjaar, het jaar van de nieuwe brandweer, is daar een uitstekende gelegenheid voor.

Voor mijzelf wordt 2012 ook een bijzonder jaar. Sinds 1 september combineer ik mijn functie bij Brandweer Amsterdam-Amstelland met het lectoraat Brandweerkunde aan de Brandweeracademie. Een eervolle taak, waar ik me met hart en ziel op ga storten. Door die combinatie wil ik ervoor zorgen dat ons korps voorop meedoet in de ontwikkeling van het brandweervak.

*Ricardo Weewer*  
Plaatsvervangend commandant

# 'Emotie is een maar soms ook een zwakte'

## Commandant Van de Wiel blikt terug

Op 1 oktober kwam er een einde aan het commandantschap van Caroline van de Wiel. Vijfeneenhalf jaar lang zwaaide ze de scepter over Brandweer Amsterdam-Amstelland. Een periode van onrust, oproer en onzekerheden. Maar ook van unieke ervaringen en waardevolle herinneringen.

# kracht,



Door: Jeroen Nan

## **Bezorgde gezichten**

Van de Wiel schreef kort na haar aantreden een 100-dagen verslag. Deze begint met de zinnen: 'Als je op 1 juli 2006 commandant gaat worden, krijg je van alle kanten veel moed toegewenst. Iedereen wenst je het allerbeste en doet dat met een bezorgde uitdrukking op het gezicht.' Waren die bezorgde gezichten terecht?

## **Onzekerheden**

'In zekere zin wel. Wat ik in mijn verslag ook schreef is dat ik in die korte periode de brandweer heb leren kennen als een organisatie die niet eenvoudig te managen is. En dat is ook gebleken. In die zin zijn het slopende jaren geweest. Dat komt niet alleen door de organisatie zelf, maar ook door alles wat er van buiten af over ons het korps heen is gekomen. Denk aan het arbeidstijdenbesluit en de recente bezuinigingen. En daarnaast heeft het korps een enorme ontwikkeling doorgemaakt, wat altijd gepaard gaat met onrust en onzekerheden. Dat maakt het moeilijk om veranderingen door te voeren.

Foto: Cris Toala Olivares

## **Dankbaar**

Maar Brandweer Amsterdam-Amstelland is ook een korps dat je heel snel in je hart sluit. Ik heb dierbare herinneringen aan de mensen die er werken. Mensen die hulpverlener tot op het bot zijn en met een ongekende passie hun werk doen. Als commandant mag je dankbaar zijn om met zulke gemotiveerde mensen te mogen werken. Net zoals de maatschappij dankbaar mag zijn dat de brandweer er is. Op brandweermensen moet je trots zijn. Dat heb ik zelf ook ervaren bij de incidenten waar ik bij ben geweest, zowel in Amsterdam als in de regio. De grote branden waar ik bij ben geweest kan ik me allemaal nog heel goed herinneren. Keer op keer raakte ik vervuld met trots als ik zag hoe de collega's keihard en uiterst professioneel aan het werk waren. De eerste brand waar ik bij was vond plaats aan de Asterweg. Een enorme brand met grote rookontwikkeling. Ik was toen net een paar weken in dienst en dacht: 'Dit gaan spannende jaren worden!' Gelukkig is het aantal grote branden beperkt gebeven, dat is ook iets wat me deugd doet. Maar vooral dat er tijdens het werk niemand uit ons korps is omgekomen. Dat is toch je grootste vrees. Bij een ongeval met één van onze autospuiten, in juni 2008, zijn de collega's door het oog van de naald gekropen. Dat had veel erger kunnen aflopen. In mijn periode als voorzitter van de NVBR ben ik helaas wel geconfronteerd met het overlijden van zeven collega's. Daar krijg ik nog steeds koude rillingen van.

## **Agressie tegen de brandweer**

In Amsterdam-Amstelland kreeg Van de Wiel wel te maken met meerdere gevallen van agressie tegen de brandweer. 'Dat is elke keer weer een schok. Hoe halen mensen het in hun hoofd om überhaupt een ander, en in het bijzonder brandweermensen fysiek geweld aan te doen? De collega's zijn bekogeld met flessen, er is een steen naar een voertuig gegooid die de chauffeur op centimeters heeft gemist en in Amstelveen is een collega neergestoken. Tegen dit soort lieden moet keihard worden opgetreden, want het is absoluut ontoelaatbaar gedrag.'

## **Regionalisering**

Toen Van de Wiel in 2006 commandant werd, kreeg zij van toenmalig burgemeester Cohen drie opdrachten mee: de regionalisering van de zes gemeentelijke korpsen, er moest een multidisciplinaire gecolokeerde meldkamer komen en tot slot maakte Cohen zich zorgen over de sfeer in het korps. Daar moest verbetering in komen. 'De regionalisering is een zware kluit geweest, maar op 1 januari 2008 was Brandweer Amsterdam-Amstelland een feit. Nog niet alles is 100% geregionaliseerd, bijvoorbeeld financieel, maar we functioneren wel echt als één korps. Wat de meldkamer betreft, ook daar zijn grote stappen in gezet. De voorbereidingen voor een gemeenschappelijke meldkamer met de politie zijn in volle gang en ik ben er van overtuigd dat dit een kwaliteitsverbetering gaat opleveren.'

## **Emotionele organisatie**

'En de sfeer in het korps, die is door diverse interne maar vooral ook externe kwesties onrustig gebeven. Het arbeidstijdenbesluit en de bezuinigingen dreven veel brandweermensen op de barricaden. Dat heeft niet alleen de ontwikkelingen tegengehouden, maar ook de sfeer geen goed gedaan. Wat ik betreurt, is dat er in het korps nog steeds een wij/zij cultuur bestaat waarin wantrouwend naar elkaar wordt gekeken. Fouten, die nu eenmaal worden gemaakt, worden keihard afgestraft. Dat vind ik erg jammer. Er wordt veel uit emotie gereageerd. De brandweer is een emotionele organisatie. Dat is aan één kant heel mooi en dierbaar, maar in dit geval is het een last.'

## **Toonaangevend korps**

Van de Wiel verlaat het korps met een dubbel gevoel. 'Het feit dat er nog geen opvolger is benoemd doet mij pijn. Dat vind ik zeer veeleend voor het korps. Maar ik ben vooral dankbaar dat ik onderdeel heb mogen uitmaken van dit mooie korps, trots op de successen die zijn geboekt en de stappen die zijn gezet richting de toekomst. Kort na mijn aantreden zei ik dat ik ervan overtuigd was dat Brandweer Amsterdam-Amstelland hét toonaangevende korps in Nederland zou worden. Als je ziet hoe initiatieven die hier zijn ontstaan nu zijn overgenomen door de rest van het land, dan is dat zeker gelukt.'

# Ricardo Weewer

## benoemd tot Lector Brandweerkunde

**Per 1 september is Ricardo Weewer Lector Brandweerkunde aan de Brandweeracademie. Zijn missie: de ontwikkeling van het brandweervak weer bovenaan op de agenda, de verbinding leggen tussen wetenschap en praktijk en zorgen dat de brandweeracademie voor de brandweer in Nederland hét kennis- en opleidingsinstituut is waar we trots op zijn.**

Door: Jeroen Nan

### Op zijn lijf geschreven

Ricardo is geen onbekende in brandweerland. Naast zijn functie in Amsterdam-Amstelland was hij de laatste jaren al steeds meer actief bij de landelijke brandweer. Hij werkte mee aan diverse projecten en vertegenwoordigde ons korps in verschillende landelijke netwerken. Zo was hij projectleider en boegbeeld van het project Brandonderzoek en nam deel aan de projectgroep Offensieve buitenaanval, de regiegroep Innovatie Moed en het project Strategische Reis Brandweer. Ook was hij lid van de onderzoekscmissie 'Evaluatie van de Brand in De Punt', en van de Wetenschappelijke Raad van de NVBR. Hij treedt na het gereedkomen van de visie 'De Brandweer over morgen' vaak op als adviseur van de Raad van Regionaal Commandanten en houdt regelmatig presentaties over innovaties binnen de brandweer en 'De Brandweer over morgen'. Het lectoraat lijkt daarom op zijn lijf geschreven.

### Brandweerkunde op de kaart

'Ik ben er uiteraard erg trots op dat ik deze functie mag bekleden. Ik wil graag een bijdrage leveren aan de ontwikkeling en vernieuwing van

*Ricardo is op het NVBR congres onderscheiden met de waarderingsspelid. Stephan Wevers was nog maar een paar minuten voorzitter van de NVBR toen hij tijdens het NVBR congres twee waarderingsspeliden mocht opspelden. Een ervan was voor Ricardo.*

*Wevers: 'Naast je drukke baan in Amsterdam en als lector, heb je ontzettend veel voor brandweer Nederland gedaan. Je betekent veel voor je collega's. Je bent voor ons de perfecte ambassadeur in binnen- en buitenland.'*

het brandweervak en van de brandweer. Dat is de laatste jaren vind ik veel op de achtergrond geraakt. Fundamenteel onderzoek naar brandontwikkeling, en het vergaren van kennis op dat gebied en wat we daarmee voor de repressie kunnen, is van groot belang om veilig en effectief te kunnen werken. We hebben in Nederland achterstand opgebouwd. En die moeten we inhalen. Voor

kennis en onderzoek moeten we zonder twijfel bij onze eigen Brandweeracademie terecht kunnen. En met het lectoraat wil ik de verbinding tussen wetenschap en praktijk in het veld maken. Dat kan ik natuurlijk niet alleen. Ik ga dat samen doen met brandweermensen uit het land. Ik wil de regio's betrekken bij onderzoek en ontwikkeling. De verleiding is groot om meteen overal in te duiken, want er zijn al talloze ontwikkelingen gaande. Maar ik vind het belangrijk om eerst het lectoraat op de kaart te zetten. Daarom ga ik eerst investeren in het opbouwen van een (inter)nationaal netwerk en een vakgroep, en ervoor zorgen dat de 'brandweerkunde' op de kaart komt binnen en buiten de brandweer. De lectorale rede zal dus nog even op zich laten wachten. Ik zit natuurlijk zelf boordevol met ideeën, maar het is in mijn visie essentieel dat ik me eerst goed ga verdiepen, naar zoveel mogelijk mensen ga luisteren, ideeën verzamel. Het is mijn wens dat door het combineren van mijn werk in onze regio met het lectoraat de verbinding tussen onderzoek en praktijk kan leggen, en dat onze regio daarbij voorop meedoet in de ontwikkeling van het vak, en profiteert van de kennis die landelijk wordt ontwikkeld.

*Lectoraten bij het NIFV hebben tot taak kennis te vergaren en te ontwikkelen, om vervolgens deze (nieuwe) kennis en inzichten te vertalen naar opleidingen, oefeningen en bijscholingen.*

*Op dit moment zijn bij het NIFV vier lectoraten ingesteld:*

- Brandweerkunde
- Brandpreventie
- Crisisbeheersing (gezamenlijk lectoraat van NIFV en Politieacademie)
- Transportveiligheid (gezamenlijk lectoraat van NIFV en TNO).



Het is normaliter niet zo'n probleem om een column te bedenken. Er is altijd wel iets aan de hand in brandweerland, en zo niet, dan is dat gelijk weer een leuk onderwerp; waarom er nooit eens iets gebeurt. Mijn opdrachtgever laat me trouwens volledig vrij in wat ik schrijf. Ik heb nog nooit gemerkt dat er ook maar een letter veranderd is in een column, ben zelfs benieuwd of ze eventuele typfouten integraal zouden overnemen.

Als rechtgeaard Randstedeling heb ik weinig op met natuurbrandbestrijding. Voor mij is natuurbrand iets om van achter het televisiescherm te volgen, met een glas lekkers er bij. Ramptoerisme op afstand, uit de luie stoel. Een beetje zoals een dichter het ooit zei: De natuur is prachtig, maar je moet er wel wat te drinken bij hebben.

In mijn actieve loopbaan als OVD kan ik mij ook niet echt een natuurbrand herinneren. Misschien één keertje, toen er in Amsterdam Noord een rietveld in de fik stond. De betreffende bevelvoerder stond er wat stuurs naar te kijken. 'Wat ga je er aan doen?', vroeg ik. 'Niets', zei hij, 'het stopt vanzelf bij het IJ'. Jaren later was ik op een congres over vliegtuigbrandbestrijding, toen er een Australiër

## Natuurbrand

een lezing kwam geven over bosbranden in de bush. (Ja, ik had de link ook niet direct te pakken). Na een heel betoog over de werkwijzen en technieken bij bosbrandbestrijding kwam hij uiteindelijk tot de slotconclusie: bosbranden stoppen opmerkelijk vaak daar, waar de zee begint.

Nu ik het zo over mijn eigen werkervaring met natuurbrandbestrijding heb, bedenk ik me opeens dat de crashtenders van brandweer Schiphol ook speciaal geprepareerd zijn om in onverhard terrein op te treden. Aandrijving is 8 x 8, onafhankelijke wielophanging, sperdifferentieel dat automatisch in komt zodra het voertuig van de verharding afrijdt. En niet te vergeten, het banden aflat-systeem. Daarmee kunnen we de banden deels laten leeglopen, waardoor er een groot loopvlak ontstaat en de auto's niet wegzakken in drassige bodem. Het systeem is gebruikt tijdens de crash met de Turkish Airlines, maar toen bleek de pers niet op de hoogte van die mogelijkheid. Men dacht dat de crashtenders tot hun assen wegzakten, maar dat was niet zo. Ze stonden op half lucht. 's Avonds gewoon weer in zijn achteruit en wegrijden, no problem.

Overigens is er nog een link tussen vliegtuigen en natuurbranden: er storten er nogal wat neer tijdens bosbrandbestrijding in Amerika. Dat kostte in de periode tussen 1990 en 1998 zes beroeps bosbrandbestrijders het leven. In diezelfde periode kwamen er in totaal 60 beroeps om het leven. Daarvan werden er 32 overvallen door een burn-over, zeven door een hartaanval en vier door een auto-ongeval. In diezelfde periode kwamen er ook 40 vrijwilligers om het leven bij bosbrandbestrijding: 18 door een hartaanval, 17 door een autocrash en vijf door elektrocutie.

Voor de vliegtuigmannen blijft het oppassen, blijkt als je het rapport

verder doorleest. Er kwamen namelijk ook nog eens 28 contractors om het leven, waarvan 23 in een vliegtuigcrash. Allemaal piloten die op contractbasis worden ingezet. Sowieso werden er veel contractors ingezet bij bosbrandbestrijding, niet alleen als piloot. Veel van hen waren voor hun broodwinning volledig afhankelijk van bosbranden. Hoewel er nooit is aangetoond dat bosbranden massaal worden aangestoken door dergelijke contractors, schrijft Norman Maclean in *Young Men And Fire* wel dat het opvallend is dat bosbranden langer duren als er minder van zijn. Blijkbaar is er toch ergens een constante tussen aantal en snelheid bosbranden, hoewel ik er niet direct een wiskundige formule op zou kunnen plakken. Maclean komt in zijn overigens zeer aan te raden boek nog wel met een paar andere wiskundigheden die ik om een of andere reden onthouden heb. Zo wordt 75% van de bosbranden in Amerika veroorzaakt door droge bliksem. Is de hoogst gemeten snelheid van een blow-up twee vierkante mijl in twee minuten. En heeft kroonvuur een snelheid van een mijl per uur. Het is maar dat u het weet.

Wat ik ook nog onthouden had uit dat boek: als de bossen branden, sterven de varkens. Dat was een verwijzing naar de grote hoeveelheden ingeblikt vlees dat onder de bosbrandweermannen werd uitgedeeld of uitgeworpen. Maar wat ik vooral uit het boek van Maclean onthouden heb, is wat ik inmiddels wel mijn brandweerspreuk mag noemen: *There's not much to learn in fighting big fires from fighting small fires*. Kom ik vast nog eens op terug. Waar ik ook nog even op terug kom: het overnemen van taalfouten uit mijn aangeleverde documentje. Dit is de eerste column uit mijn nieuwe laptop en dat is ingewikkelder dan ik dacht, zonder muis. Dus typfoutjes zijn niet uit te sluiten.



# Brand is geen grap

## Brandpreventieweken 2011

Met een drukbezochte Open Dag in Uithoorn op 1 oktober opende Brandweer Amsterdam-Amstelland de Brandpreventieweken 2011. Er was als vanouds weer veel te doen: kinderen konden meerijden op een brandweervoertuig en samen met hun ouders op de foto met een echte brand op de achtergrond.

En dit is nog maar het begin: de hele maand oktober gaan we op huisbezoek bij senioren, we delen rookmelders uit in het gemeentehuis en we doen woninginspecties op verzoek.

Brandweermannen van kazerne Dirk reiken het 10.000ste boekje *Brand in Chocoladestad* uit op de Annie MG Schmidtschool in

Amsterdam-West. En er is de première op 16 oktober van de kindermusical *Spuut Elf*, de brandweerolifant in de Meervaart, waarbij de Jeugdbrandweer van Amstelveen en de ploeg van kazerne Osdorp een belangrijke rol spelen. De kinderen krijgen een goed gevulde *goodybag* en de gasten kunnen een brandweerprijs winnen.

Ambassadeur John Jones zet zich ook dit jaar weer in voor ons korps om de brandveiligheid in onze regio onder de aandacht te brengen. Hij is in oktober te gast bij het programma KoffieMAX van omroep Max. Op onze campagnewebsite is het filmpje 'Brand is geen grap' te bekijken, en een speciaal gemaakte film voor senioren. Het filmpje zetten we in bij voorlichting aan senioren. En we gaan natuurlijk weer twitteren en Hyven.

**Op de hoogte blijven?**  
Kijk op de campagnesite [branddisgeengrap.nl](http://branddisgeengrap.nl)

Peter Butter, Officier van Dienst en Innovatiemanager, stelde Robin Jonkman tijdens een training in Engeland bijna terloops de vraag of hij en zijn kazerne misschien interesse hadden in het proefdraaien met de CCC ofwel de Cold Cut Cobra: een mobiel water snij apparaat dat met hoge waterdruk dwars door muren gaat.

# Inzet Cold Cut Cobra biedt veiligheid voor brandweer



Robin Jonkman overlegt met OvD en de bevelvoerders van Zaanstad tijdens

Door: Ada Kraft

## Zweedse uitvinding

Robin, sinds april stafbevelvoerder op kazerne Willem en daarnaast al jarenlang bevelvoerder, instructeur en chauffeur bij de vrijwillige kazerne Ouderkerk aan de Amstel werd, samen met collega-instructeur Henk Klopper, naar Zweden gestuurd voor een opleiding voor dit systeem. 'Het is een prachtsysteem. Tien jaar geleden ontwikkelde de Zweedse scheepvaartindustrie, die op zoek was naar een mobiel snij apparaat waarbij geen brand kon ontstaan, dit systeem. De Zweedse marine ontwikkelde de Cobra verder door en ontdekte dat met dit *coldcutsystem* ook branden geblust konden worden. Ja, en toen werd de interesse van de brandweer gewekt.'

## Veilige werkomgeving

'Het principe van het systeem is simpel. Bij een binnenbrand, bijvoorbeeld een woning, ontstaat veel rookgas, hoe zwarter de rook, hoe brandbaarder. Zodra hier zuurstof bijkomt en de temperatuur boven

de 450 graden is kan dit gas ontbranden en is de brand intens en hevig.' De brandweer beïnvloedt door haar optreden in zeer veel gevallen de branduitbreiding, want om bij de brand te kunnen komen moeten er deuren worden geopend. De toetreding van zuurstof kan voldoende zijn voor een escalatie van het scenario. Met de Cobra kan een veilige werkomgeving voor een verdere inzet gemaakt worden zonder deuren te openen. De CCC snijdt onder hoge waterdruk (zie kader) een gaatje in de constructie waarna de waternevel zich vermengt met het rookgas. Hierdoor daalt de temperatuur zeer snel en daarmee de kans op een heftige brand.

## 44 uitrukken

De vraag van Peter wekte de interesse van Robin: 'Ik werd enthousiast toen ik zag wat de resultaten waren, maar ik wilde wel zeker weten of mijn vrijwilligersploeg dat ook was. Toen ik hen uitlegde wat het project inhield zeiden ze volmondig 'ja'. En dat hebben ze geweten. Onze kazerne Ouderkerk



een grote brand in Koog al d Zaan, 16 september 2011

aan de Amstel is een rustige kazerne. Maar nu hebben we in een periode van vijf maanden alleen al voor de Cobra 44 uitrukken gehad. En vergis je niet, dit ging dag en nacht door. We gingen met alle uitrukken mee en vier van de tien keer hebben we de Cobra kunnen inzetten. Verder hebben we nog, samen met het NIFV, een week proef gedraaid onder andere in de *flashover* container. Daarin deden we vergelijkbare proeven met zowel de Cobra als met de huidige blus-technieken. De resultaten zijn verbluffend. Uit alle tests blijkt dat je met de inzet van Cobra het gevaar van een *flashover* of *backdraft* kunt bezweren. Ik ben ervan overtuigd dat een Cobrasysteem een waardevol stuk gereedschap is naast onze huidige blusmiddelen. Het verhoogt absoluut de veiligheid van de manschappen.'

Buiten staat de Cobrawagen. 'Het is jammer, maar we hebben hem gehuurd. De proef is afgerond, evenals de huurperiode, dus Cobra gaat terug naar Zweden. Ik denk wel, nee ik weet het wel zeker dat we 'm gaan missen.'

## Hoe verder?

*Peter Butter, verantwoordelijk voor het project: 'Het project is afgerond. Dankzij de inzet van de ploeg van Ouderkerk aan de Amstel hebben we zeer veel testen kunnen maken en zoals ik het zie zijn de resultaten bijzonder. We gaan nu aan de slag met het opstellen van een rapport met daarbij een positief advies aan de korpsleiding want Cobra heeft zijn nut als veilig en effectief instrument absoluut bewezen. We delen de gegevens trouwens met Rotterdam, die al een aantal jaren werkt met Cobra en ook zij zijn enthousiast.'*

## Hoe werkt het Cold Cut Cobrasysteem

*Het Cold Cut Cobrasysteem bestaat uit een plunjerpomp, een watertank van 350 liter, een 80 meter slang en een aansluiting voor een brandkraan voor de rechtstreekse toelevering van water en een mengkast voor snijgrit. Dit grit wordt toegevoegd aan het water en dit mengsel snijdt met 60 liter per minuut onder zeer hoge druk (300 bar) dwars door materialen zoals beton en staal heen. De zich hierdoor ontwikkelde waternevel mengt zich in luttele seconden met de bovenste lagen van de hete brandgasen waardoor de temperatuur daalt van circa 700 naar 150 graden. Omdat bij deze temperatuur rookgasen niet meer kunnen ontbranden ontstaat een veilige werkomgeving voor brandweerpersoneel. In Zweden rijden 400 auto's met dit systeem, variërend van hoogwerkers en autoladders tot kleine wagens en autospuiten.*



Jan van der Heijden  
1685-1692

J.A. Böseker  
1872-1874

P.W. Steenkamp  
1872-1878

V.C. Dijkmeester  
1878-1885

W.A. van Moock  
1885-1891

W. Hoogenboom  
1891-1894

J. Meier  
1894-1915

C. Gordijn jr.  
1915-1941

# Historische com aan de vooravond van een historisch jaar

**Na het vertrek van Caroline van de Wiel is het nu de beurt aan de 25<sup>ste</sup> commandant sinds Jan van der Heijden. Een historische commandowisseling en dat pal voor het Jan van der Heijdenjaar!**

Door: Gerard Koppers

## Brandmeesters

Georganiseerde brandbestrijding is er natuurlijk al sinds de mensen in groepen op vaste plaatsen gevestigd zijn. Vanaf de 14<sup>e</sup> eeuw zijn er mensen die zich vooral met het voorkomen van brand bezig houden, want aan blussen kwam men in die eeuwen nauwelijks toe zonder redelijke spullen daarvoor. Degenen die de voorschriften voor het afdekken van vuur, stenen daken en schoorstenen en brandgevaarlijke werkzaamheden moesten handhaven, heetten toen al brandmeesters. Ze kregen er later ook de leiding over de brandblussing in hun wijk bij. Dat betekende meestal het omhalen van bedreigde huizen en later het organiseren van emmerbrigades.

## Centrale leiding

Met de uitvinding van bruikbare brandspuiten met slangen en straalpijpen werd het mogelijk om effectieve brandblussing te organiseren. Het was vooral de verdienste van Jan en Nicolaas van der Heijden, die in 1672 belast werden met het beheer van de brandspuiten in Amsterdam om ze te verbeteren. Pas vanaf 1685 werd er een centrale leiding over zowel de middelen als de tactiek ingesteld. De baas van alle brandmeesters ging 'generaal-brandmeester' heten. Dat was een bijna fulltime job, maar de brandmeesters en spuitgasten waren vooral gildebroeders en vrijwilligers.

## Dochter

De eigendom van de brandspuitenfabriek van Jan van der Heijden

was verbonden met het generaal-brandmeesterschap. Toen Jans' zonen overleden zonder mannelijke opvolgers was het (nog) onbestaanbaar dat zijn dochter het ambt zou overnemen, zodat de nieuwe eigenaar van de brandspuitenfabriek dat moest doen. Pas in 1784 werd dat weer losgelaten, omdat de zoon van de fabrikant (Arennt Alménium) te jong was, zodat de assistent-generaal het ambt waarnam. Toen zoon Alménium op jonge leeftijd overleed, bleef de assistent aan en was de Franse tijd aangebroken, waarin met automatische ambtsopvolging en gilden gebroken werd.

## Beroepsbrandweer

Met de voorbereiding en de oprichting van de beroepsbrandweer in 1874 kwam er een nieuwe functie: commandant der brandweer. De eersten waren vooral legerofficieren. Pieter Steenkamp zette de beroepsbrandweer op en stapte in 1878 over naar de nieuw in te richten politie-organisatie als hoofd-



J.B. Schuitemaker  
1941-1957

P.A. Riedel  
1957-1970

R.H.P. Baaij  
1970-1980

G. Herkemij  
1980-1989

M. de Vries  
1989-1992

H.C. Ernst  
1992-2000

C. te Boekhorst  
2000-2006

C.M. van de Wiel  
2006-2011

# mandowisseling

commissaris. Zijn ondercommandant, Dijkmeester, werd zijn opvolger, maar overleed onverwacht na een paar jaar. De derde commandant, Van Moock, kreeg ruzie met de gemeenteraad en werd opgevolgd door de directeur van het Abattoir, Hoogenboom. Die haalde een jonge legerofficier, Meier, in huis als opvolger en die stond aan de voet van de modernisering. Hij richtte mede een internationale brandweervereniging (CTIF) op, reorganiseerde het korps en motoriseerde de brandweer.

## Moderne brandweer

De jonge opvolger, Gordijn, was vooral een vooruitstrevend technet en vond vele belangrijke zaken op brandweergebied uit of introduceerde ze in Nederland. In de oorlog werd hij opgevolgd door commandant Schuitemaker, die met harde hand het korps door de moeilijke tijden loodste. Daarna kwamen er twee marine-officieren, Riedel en Baaij, waarvan de laatste recent overleed op 90-jarige leeftijd. Opvolger Herkemij kwam weer uit het korps zelf voort en werd weggeroepen naar Den Haag, waarna De Vries als een soort 'tussenpaus' optrad. In 1992 kwam commandant Ernst ten tonele, die in roerige jaren terecht kwam. Met

veel verwarring vertrok hij en zijn plaats werd ingenomen door ondercommandant Te Boekhorst, die op zijn beurt in 2006 vervangen werd door Caroline van de Wiel.

Wie alle generaal-brandmeesters en commandanten op een rijtje zet vanaf de introductie van de brandspuit, realiseert zich dat er in sommige perioden een beetje en

in andere perioden heel veel veranderd is. Zo'n tijd van vele en snelle veranderingen is een paar jaar geleden al ingezet met de weg naar de 'nieuwe brandweer': het focussen op de voorkoming van brand in plaats van de daadwerkelijke blussing. En eigenlijk gaan we daarmee bijna weer terug naar de middeleeuwen....

## 2012: het Jan van der Heijden jaar: het jaar van de nieuwe brandweer.

In 2012 is het 300 jaar geleden dat Jan van der Heijden overleed. Hij bracht met zijn slimme brandspuit en de binnenaanval een ommekeer in het brandweerwezen. Eenzelfde vaktechnische revolutie staat ons weer te wachten met de introductie van het 'brandveilig leven'. Dat wil zeggen dat de burger zich beter beveiligd tegen brand en rook en daarbij al geholpen wordt door de brandweer. De brandweer komt dan al in beeld, voordat er brand is.

De 300<sup>ste</sup> sterfdag van Jan van der Heijden zal niet ongemerkt voorbij gaan. Eind maart is er een groot evenement voor het publiek in de binnenstad, waaraan wordt meegewerkt door het Amsterdam Museum. In het najaar komt het Stadsarchief Amsterdam met een foto-expositie, waarvoor binnenkort fotografen bij het korps zullen komen. Bovendien vindt het congres van de brancheorganisatie NVBR in 2012 in Amsterdam plaats, waarbij ook enkele internationale instellingen aanhaken. Verder wordt er een musical gemaakt, een website ontwikkeld en enkele publicaties voorbereid. U gaat er nog veel van zien en horen!

# Onderwijswereld

## ontdekt brandveilig keurmerk

Amsterdamse onderwijsinstellingen hebben het keurmerk Brandveilig Gebruik Bouwwerken ontdekt. Het ROC had al gekozen voor meer greep op de veiligheid. Nu onderzoeken ook de Universiteit en de Hogeschool van Amsterdam de mogelijkheden van het BGB-keurmerk.



Door: Pauline van der Mije

### Eigen verantwoordelijkheid

Het keurmerk Brandveilig Gebruik Bouwwerken, ooit bedacht door de Brandweer Haaglanden, geeft eigenaren van gebouwen de kans aantoonbaar verantwoordelijkheid te nemen voor brandveiligheid. Ze hoeven niet op controle door de brandweer te wachten, maar kunnen een gecertificeerd bedrijf inhuren dat hun panden grondig doorlicht. Inspectiebureau Dijkoraad Viavesta uit Deventer werkt vaak in Amsterdam, meestal voor opdrachtgevers met veel panden: winkelcentra, zorginstellingen en nu voor het eerst ook onderwijsinstellingen. Dijkoraad maakt een rapport over tekortkomingen, controleert nog eens nadat de gebreken zijn hersteld en geeft een certificaat af als alles

goed is. 'De eigenaar kan daarmee aantonen dat een gebouw brandveilig is', zegt directeur Edgar Overmeen. 'Anders dan de gebruiksvergunning is dit keurmerk slechts een jaar geldig. Er moet dus jaarlijks worden gecontroleerd. Dat is voor sommige verzekeringsmaatschappijen reden om korting te geven op de brandverzekering.'

### Overall is wel iets mis

Brandweer Amsterdam-Amstelland heeft, samen met de korpsen Haaglanden, Utrecht en Rotterdam-Rijnmond, meegewerkt aan de BGB-checklist en is een warm pleitbezorger van het keurmerk. 'Wij zijn blij als mensen hun eigen verantwoordelijkheid nemen', zegt regisseur brandveiligheid van Brandweer Amsterdam-Amstelland Bernadette Sourbag. 'We kunnen

onmogelijk zelf alle panden bijhouden.'

Het verbaast Overmeen dan ook niet dat Amsterdamse onderwijsinstellingen als eersten hun panden laten doorlichten. Zijn bureau heeft negen ROC-gebouwen geïnspecteerd en vier nieuwbouwprojecten. 'Als we de aannemer tijdens de bouw op dingen wijzen, betaalt hij de kosten van de aanpassing. Dat scheelt nogal.' Voor de UvA heeft Dijkoraad twee monumentale stadspanden gekeurd en voor de Hogeschool staat de renovatie van de Amstelcampus op de nominatie. Extreme gebreken zijn niet aange troffen. 'Overall is wel iets mis', zegt Overmeen. 'Glas is niet brandwerend genoeg of brandscheidingsmuren zijn doorboord door verwarmingsbuizen. Bij oude panden ontbreken vaak documenten. Wij moeten



nagaan of vloerbedekking in het vluchttrappenhuis bijvoorbeeld brandwerend is, maar bonnen worden zelden tientallen jaren bewaard. Soms kan de fabriek informatie verstrekken.'

### **Logboek**

Van de opdrachtgevers wordt een actieve opstelling verwacht. Een jaarlijkse brandoefeningen, opgetekend in een logboek, hoort erbij. 'Zulke dingen hebben wij wel goed geregeld', zegt Ronald Reiche, coördinator veiligheid en vergunningen van de UvA. 'Overal vind je noodplannen en plattegronden. Toch kwam er iets onverwachts uit de controle: een brandmeldinstallatie was niet overal te horen. Goed om te weten.'

De UvA en HvA hebben een veilige

werkomgeving voor studenten en medewerkers hoog in het vaandel staan. 'Van oude panden weten we meestal niet hoe ze gebouwd zijn en of gebruikte materialen brandwerend zijn', zegt Reiche. 'Daar werd vroeger niet zo op gelet, maar wij vinden het belangrijk om goed op de hoogte te zijn. Als er onverhoopt iets gebeurt, is het een prettig idee dat je aan je zorgplicht hebt voldaan. Daar kan je op terugvallen.'

### **Niet alle panden**

Toch is de universiteit nog niet toe aan grondige inspectie van al het onroerend goed. 'We hebben nu vier panden laten doorlichten, door drie verschillende bedrijven, om te kunnen vergelijken', zegt Reiche. 'De verplichte maatregelen voeren we natuurlijk meteen uit, maar daarmee

overschrijden we wel ons budget voor groot onderhoud.' Alle panden laten controleren en daarna beslissen wat wordt aangepakt, is geen optie: 'Zodra je weet wat er mis is, moet je ingrijpen. We zullen planmatig te werk moeten gaan'.

Facility Services, waarin de UvA en de HvA samenwerken, maakt op basis van de eerste BGB-ervaringen een planning voor de overige panden. 'Vervolgens bekijkt Vastgoedbeheer in nauw overleg met de gemeente hoe we verder gaan.'

Dat het keurmerk grote voordelen heeft, staat voor Reiche vast. 'Het versterkt onze positie, ook bij verbouwingwensen bijvoorbeeld. Als wij kunnen aantonen dat het veilig is, moeten ambtenaren met goede argumenten komen om een vergunning te weigeren.'

De Haarlemmerolie van de brandweer

## Toeters en bellen

Deze keer in Toeters en bellen twee mannen die iedereen kent. Rachid van de ordonnance en Repro-Jan. Mannen die beschouwd kunnen worden als de Haarlemmerolie van Brandweer Amsterdam-Amstelland.

Door: Remco de Korte

### Rachid Bouchritt

Rachid Bouchritt is 34 jaar en werkt sinds 1999 bij Brandweer Amsterdam-Amstelland. Rachid geniet grote bekendheid binnen het korps als chauffeur logistiek.



#### Hoe ziet je dag eruit?

Elke dag start ik op Pier Afrika, het logistiek centrum van ons korps. Ik bekijk eerst of er zaken zijn die met spoed die dag nog vervoerd moeten worden. Vervolgens maak ik een inventarisatie van de spullen die er zijn en ga ik de auto laden. Om 9.00 uur start ik mijn ronde met een ritje naar de Karspeldreef (hoofdkantoor). Hier haal ik de post op en geef ik wat spullen af aan Jan Enters. Vervolgens ga ik langs de kazernes met spullen en post.

#### Wat vind je leuk aan je werk?

Sinds ik twaalf jaar geleden via het uitzendbureau SGA in dienst ben gekomen werk ik met veel plezier bij de brandweer. Eigenlijk ben ik in twaalf jaar tot het meubilair van de brandweer gaan horen. Ik hou van de diversiteit, het contact met de verschillende mensen. Ik vind het fijn dat de brandweermensen zich inzetten voor de burgers. Ze doen goede dingen voor de mensen.

#### Door je functie ben je op de hoogte van alle nieuwtjes en geruchten. Hoe ga je daar mee om?

Door mijn ronde langs de kazernes hoor ik inderdaad veel. Collega's vertellen mij snel iets omdat ik er discreet mee omga. Ik sta bekend als een soort vertrouwenspersoon. Leuk blijft natuurlijk om op de kazernes te lachen om blunders of stomiteiten van andere kazernes.

#### Hoe zou je collega Jan Enters beschrijven?

Jan is altijd erg vrolijk. Hij is nooit te beroerd mij te helpen met bepaalde klusjes. Jan probeert altijd een geintje met mij uit te halen maar vaak lukt dat niet. Een dolletje met mijn spullen of bus heb ik doorgaans snel door. In het verleden dolden we vaak met Wim van Pier Afrika. Een ideale collega voor een grapje.



## Jan Enters

Jan Enters is 56 jaar en werkt sinds 1997 bij Brandweer Amsterdam-Amstelland. Eerst als chauffeur in de ordonnance en nu al ruim tien jaar op de repro.

### Hoe ziet je dag eruit?

Mijn dag start zoals die van veel collega's: met een kop koffie mijn e-mail controleren. Kijken of er opdrachten zijn binnen gekomen, de postzakken controleren en natuurlijk de spullen aanpakken van Rachid. De rest van de dag vult zich met reproductie en kleine klusjes in het pand.

### Wat vind je leuk aan je werk?

Ik ben bij de brandweer begonnen in de functie van Rachid bij de ordonnance. Ik merkte al snel dat in vergelijking met mijn vorige werkgever, het GVB, de onderlinge samenhang bij de brandweer erg groot is. Wat ik in mijn huidige werk erg aantrekkelijk vind, is de veelzijdigheid. Veel leuker dan van A naar B met een bus.

### Door je functie ben je op de hoogte van alle nieuwtjes en geruchten. Hoe ga je daar mee om?

Op de Weesperzijde (voormalig hoofdkantoor) zat ik op een prominente plek in het pand en had ik erg veel aanloop en verhalen. Nu is dat wat minder, maar toch hoor ik van verschillende mensen nieuwtjes, roddels. Dat is erg leuk maar soms is het moeilijk om in te schatten wat waar is.

### Hoe zou je collega Rachid beschrijven?

Rachid is een hardwerkende collega. Een fijne man om mee samen te werken die tevens nooit te beroerd is om mensen te helpen. Ik plaag hem echter altijd met het laden van zijn auto. Hij laadt te veel gelijkvloers in plaats van de hoogte in. Ik zeg altijd gekscherend dat het bij hem altijd vol = vol is.

Een bijzonder gebouw:

# het Rijksmuseum



**Acht torens met ieder twee droge blusleidingen, een enorme kroonluchter, WKO-installatie en een goed doordachte brandmeldinstallatie. Dit is slechts een greep uit de zaken die goed geregeld moeten worden bij de restauratie van het Rijksmuseum. En dat zijn alleen nog maar de punten die gaan over de brandveiligheid van het gebouw. Een bijzondere klus, voor alle partijen.**

Door: Elke van den Hout

Het Rijksmuseum bestaat al meer dan 200 jaar. Het huidige gebouw, ontworpen door architect Pierre Cuypers, werd in 1885 in gebruik genomen. Na meer dan honderd jaar intensief gebruik was het gebouw toe aan een fundamentele opknapbeurt. In het jaar 2000 besloot het toenmalige kabinet tot een grote verbouwing en na een

lange aanloop zijn de werkzaamheden op dit moment in volle gang.

## **Tegengestelde belangen**

Paul Schous, hoofdopzichter van het project: 'In de uitvoering werken we nauw met elkaar samen: de Rijksgebouwendienst, de brandveiligheidsadviseur van het museum, de afdeling Preventie van Brandweer Amsterdam-Amstelland, de architect en de uitrukdienst van kazerne

Dirk. Natuurlijk zijn de belangen van de partijen soms anders: de architect wil esthetiek en de brandweer wil een brandveilig gebouw dat aan alle gestelde eisen van het bouwbesluit voldoet. Dat betekent veel overleg met elkaar en korte lijnen.'

## **Samenwerking**

De samenwerking tussen alle partijen verloopt soepel. Kazerne Dirk en de afdeling Brandveiligheid (V&V) spelen daar een belangrijke rol in. Rob Out en Robin Koopmans zijn beiden begeleiders van het bouwproces en adviseren over de brandveiligheid. Robin Koopmans, senior adviseur brandveiligheid: 'Het unieke aan dit project is dat het een monumentaal pand is dat moet voldoen aan de huidige nieuwbouweisen.'

## Stijgleidingen

In de acht torens van het Rijksmuseum zitten zogenaamde 'droge blusleidingen' ofwel op zijn Amsterdams: 'stijgleidingen'. De brandweerslangen worden onder aan de leidingen gekoppeld zodat het water door de leidingen omhoog gaat en er vanaf boven geblust kan worden.

Dick Siemons, bevelvoerder op kazerne Dirk: 'Bij een bezoek aan de bouwplaats kijken we vanaf de entree of zaken goed zijn aangegeven voor ons. Vandaag viel op dat in de brandweerkasten aansluitingen zaten van stijgleidingen die niet meer bleken te functioneren. En op verschillende stijgleidingen stond ook niet aangegeven welke leiding waarvoor diende. Kwestie van bordjes maken en het probleem is opgelost.'

Want niet alleen na oplevering dient het Rijksmuseum aan de eisen van brandveiligheid te voldoen, ook tijdens de bouw is dat verplicht. Dat betekent regelmatig overleg en doorgeven van wijzigingen die van belang zijn voor de brandweer. En soms ook noodvoorzieningen aanleggen.



## Kroonluchter

Blikvanger zijn de enorme kroonluchters op de binnenhoven. De kroonluchters hebben een aantal functies: het licht op een mooie manier breken, de akoestiek verbeteren, er zitten bewakingscamera's in en de objecten zijn uitgerust met speciale lichttechniek. En de kroonluchters zijn natuurlijk een grote eyecatcher.

Voor de brandweer was de vraag

of de kroonluchter de rookafvoer niet belemmerde. De oplossing voor een goede afvoer was om in de binnenhoven een natuurlijke trek te creëren door de rookluiken in het dak te openen. Als er brand ontstaat kan op die manier de rook en de warmte ontsnappen. En omdat de kroonluchter zo'n uniek element is, was het noodzakelijk dit echt te testen.

## WKO-installatie en penselen

In februari 2012 wordt het Rijksmuseum bouwkundig opgeleverd. Daarna duurt het nog een jaar om het museum in te richten en alles op zijn plek te zetten en hangen. Paul Schous: 'Op de bouwplaats zijn dagelijks tussen de 350 en 400 man aan het werk. Het is heel bijzonder dat ik dit mag doen. Want aan de ene kant van de bouwplaats zijn ze bezig met WKO-installatie (warmte- en koudeopslag in de grond, een bijzondere (energievriendelijke) wijze van klimatiseren en aan de andere kant zijn restaurateurs met penseeltjes aan het werk.'

- De opdracht aan de architecten luidde: **ontdoe het gebouw van latere toevoegingen en zorg ervoor dat het weer een geheel wordt, herstel de heldere indeling van Cuypers. Hoofdarchitecten voor de renovatie zijn Antonio Cruz en Antonio Ortiz uit het Spaanse Sevilla.**
- **Het vernieuwde Rijksmuseum toont ruim 7.000 voorwerpen van kunst en geschiedenis. De loopafstand door de 80 zalen van het museum, met inbegrip van het tentoonstellingsgebouw, bedraagt ongeveer anderhalve kilometer. De totale collectie van het museum, waaronder ook tekeningen, prenten en foto's, omvat ongeveer 900.000 voorwerpen.**
- **Voor de sluiting bezochten zo'n 1.200 000 mensen per jaar het museum. Het museum wordt geschikt gemaakt voor het ontvangen van 1.5 à 2 miljoen bezoekers per jaar.**

## Lezersaanbieding

# De brandweerkalender is er weer!

*Brandweermannen poseren voor het goede doel*

# BON

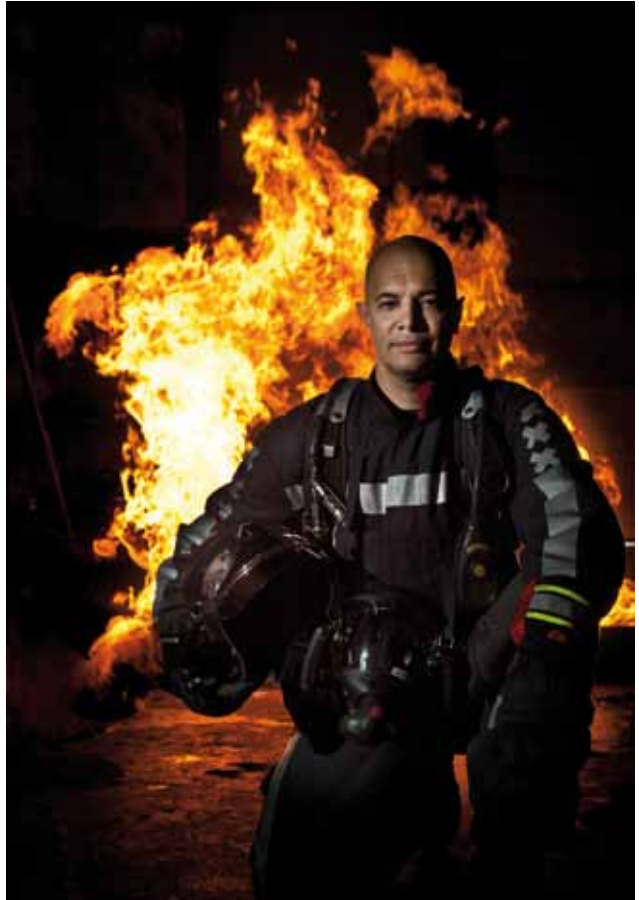
**Lezersaanbieding:  
Kalender gratis hebben?**

✂ De eerste 15 aanmeldingen krijgen de kalender gratis, dus wees er snel bij! Stuur een e-mail met naam en adres naar [sitrap@brandweeraa.nl](mailto:sitrap@brandweeraa.nl).

De kalender is een initiatief van de Amsterdamse brandweermannen Michel van der Linden, Percy Hanenberg en Armand van der Gun. De opbrengst van de kalender gaat naar Stichting Opkikker.

### Stichting Opkikker

Ziekte bij een kind vraagt veel van het kind en hun familie. Vaak hebben zij veel zorgen. De Stichting Opkikker zorgt ervoor dat kinderen met een langdurige ziekte even kunnen ontsnappen uit deze dagelijkse zorgen. De stichting organiseert een dag vol ontspanning en blijdschap voor het hele gezin. Een dag die van groot belang is voor de mentale kracht in het gezin.



## Elke maand een andere brandweerman aan de muur?

Bestel de kalender en steun de Stichting Opkikker! Maak €12,50 over op rekeningnummer 13 84 361 18 t.n.v. A.W.R. van der Gun. Vermeld hierbij je naam en adres en je krijgt de kalender thuisgestuurd.